

На чужині

Н А Р И С

Сорок сім літ Олена Гнатівна Бондар прожила на волинській землі, але й досі їй не вистачає пекучого сонця і степових просторів Миколаївщини, стрімких берегів Південного Бугу, квітучих акацій рідної Ковалівки. Там народилась, зросла, одружилася, народила дітей, овдовіла й осиротіла. Там, у безжально-жорстокі роки війни, зустрів свою нову долю в особі Євмена Дорофійовича Наумчука, який і привіз її в Андрусів, рятуючи від голоду.

Зустріч в таборі

Спершу німці, зайнявши Ковалівку, поводитися стримано: нікого не кривдили, не збиткувалися над молодіцями й дівчатами, якщо не згадувати пограбувань домашньої птиці та молодняка свійської худоби для солдатських кухонь. А коли про сеоє дали знати підпільники Варварівки (районний центр), поповзла підозра, зародилася кривава жорстокість. Винних і безневинних за найменший прояв опору забирали на тортури, розстріл. Найчастіше терпили від окупантів молоді чоловіки та дужі хлопці. Тоді ж у маєтку одного з дореволюційних німців-колоністів облаштували табір для заарештованих. Туди під посилену охорону і суворої режим за колючий дріт зачиняли й упійманих червоноармійців.

Находила холодна і голодна зима. Тої пори запропонували вдові Олені Бондар, на руках якої було двійко дитинчат, стати кашоваром у таборі. Оплата — дармові харчі з кухні. Вагалася. Питала поради в людей, аби не мати поговору і не накликати біди на сім'ю. Адже піти на службу до німців-загароників означало доорвовільно вимаститися сажею, якої не змиєш ніякими водами. Люди й підказали:

— Йди, там багато пораниених і хворих, через тебе можна буде їм допомагати.

Послухалася. Обов'язки не складні. Страви бідні: ріденький суп, у якому крупина крупину доганяла, трохи картоплі та капуста. На додачу — тоненька скибка хліба, вдвічі менша людської долоні. Стільки ранком і вечором. Одне і те ж.

На першій порі не могла дивитися на блиск голонних очей. Хотіла було залишити табір. І знову люди підказали: працєю, ти там потрібна.

Згодом почала у загальній масі ув'язнених розізнавати, кому потрібна негайна допомога. Інформувала своїх знайомих. Серед полонених у поле зору потрапив і худенький чорнявий молодий чоловік, який ледь пересувався за допомогою палиць. Почала в його миску підкладати більше гущі.

Щоденний обмін поглядами сприяв потребі до розмови. Знайшла привід на кілька хвилин. Він і розповів про сеоє: родом з Рівненщини, звати Євменом, а в полон потрапив через пошкодження виоухом міни ніг і спини. Щоб німці не добили як безнадійного каліку, сказав, що на ноги впав камінь. Отже — видужає. Пізніше Олена довідалася, що в Андрусіві на нього чекає молода дружина. Солдатка-вдова розуміла його, щиро бажала, аби швидше поправився і зміг втекти з табору, добратися до рідної домівки. Він співчував її горю — втраті на війні чоловіка.

Полонених часто посилали на різні роботи. Не дозволяли даремно переводити харчі і Євмену Наумчуку. Оскільки він проявляв неабиякий хист при столярванні, його чи не найчастіше турбували: у хатах, де квартирували офіцери й солдати, лагодив двері, припасовував вікна, виготовляв валізи і сундуки. З часом до його майстерності і спокійної вдачі всі настільки звиклися, що за межами табору інколи обходився без конвоіра. Мовляв, на своїх покалічених ногах далеко не втече. І то була чиста правда. Євмен це ліпше розумів, ніж будь-хто з табірної начальства.

Спиридон КРАВЧУК.
(Далі буде).